

FYS-1090 Insinöörfysiikka, Tietotekniikka, Välikoe 1., 8.12. 2006

1. Näennäinen paino. Opiskelija, jonka massa on 56.0kg seisoo vaa'an päällä hississä. (a) Mikä on opiskelijan paino, kun hissi on paikallaan?

(a) Kun hissi lähtee liikkeelle, vaaka näyttää lukemaa 45.9kg . Mikä on vastaava paino? Mikä on hissien kiihtyvyys (itseisarvo ja suunta)? (b) Mikä on kiihtyvyys, kun lukema on 68.3kg ? (c) Mitä on tapahtumassa, jos lukema on 0.0kg ? Piirrä vapaakappalekuva opiskelijasta hississä.

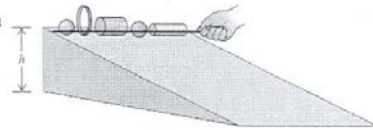
2. Luoti, jonka massa on 5.00g , ammutaan vaakasuorassa suunnassa puiseen palikkaan ($m = 1.20\text{kg}$), joka lepää vaakasuoralla pinnalla. Palikan ja pinnan välinen kineettinen kitkakerroin on 0.20 . Luoti uppoaa ja jää palikkaan, joka liukuu alustalla 0.230m ennen pysähtymistä. Mikä oli luodin alkunopeus?

3. Renkaanmuotoisen avaruusaluksen ulkokehälle saadaan luotua keinotekoinen gravitaatio, jos alus pyörii akselinsa ympäri tasaisella vauhdilla. (a) Jos avaruusaluksen halkaisija on 800m , montako kierrosta minuutissa on aluksen pyörittävä, jotta ulkokehälle saataisiin kiihtyvyys $g = 9.8\text{m/s}^2$? (b) Jos alus on matkalla Marsiin, ja astronautteja tututetaan marsin gravitaatiokiihtyvyyteen (3.70m/s^2), mikä on kierrosnopeuden oltava tällöin?

4. Tarkastele kahta liukumatta vierivää kappaletta kaltevalla tasolla. Voit kirjoittaa hitausmomentin muotoon $I = cMR^2$, missä M on kappaleen massa ja R on sen säde. Vakio c on kappaleen muotoon liittyvä suure.

(a) Osoita, että liukumatta vierivälle kappaleelle voidaan kirjoittaa kineettinen energia muotoon

$$K = \frac{1}{2}Mv^2(1 + c).$$

(b) Jos kappale lähtee liikkeelle korkeudelta h , mikä on sen nopeuden lauseke korkeudella 0 (ks. kuva)?

(c) Kumpi kappale vierii nopeammin umpinainen pallo vai umpinainen kiekko? Perustelee.

Tehtävä 4.

5. Testaat huvipuiston uutta vuoristorataa, jossa tyhjän vaunun massa on 120kg . Radan yhdessä kohdassa on pystysuora silmukka, jonka säde on 12.0m . Silmukan pohjalla (pisteessä A) vaunun nopeus on 25.0m/s ja silmukan huipulla (pisteessä B) vaunun nopeus on 8.0m/s . (a) Mikä on kitkan vaunuun tekemä työ sen noustessa pisteestä A pisteeseen B? (b) Mikä on vaunun keskihakukiihtyvyys pisteessä A? (c) Mikä on sen näennäinen paino pisteessä A? Millaista ei-kiihtyvässä liikkeessä olevan kappaleen massaa tuo vastaisi?

Kaavoja, joita saatat tarvita. Kaavat eivät välttämättä ole yleispäteviä, vaan eräät niistä soveltuvat vain erityistapauksiin.

$g = 9.80\text{m/s}^2$, $\mathbf{v} = \frac{d\mathbf{r}}{dt}$, $\mathbf{a} = \frac{d\mathbf{v}}{dt}$, $x = x_0 + \int_0^t v dt$, $v = v_0 + \int_0^t a dt$, $x = x_0 + v_0 t + \frac{1}{2}at^2$, $v = v_0 + at$, $a_{rad} = \frac{v^2}{R}$, $v = \frac{2\pi R}{T}$, $\mathbf{p} = m\mathbf{v}$, $\mathbf{J} = \Delta\mathbf{p}$, $\sum \mathbf{F} = m\mathbf{a}$, $\sum \mathbf{F} = \frac{d\mathbf{p}}{dt}$, $\mathbf{F}_{ab} = -\mathbf{F}_{ba}$, $K = \frac{1}{2}mv^2$, $W = \mathbf{F} \cdot \Delta\mathbf{s}$, $W = \int_1^2 \mathbf{F} \cdot d\mathbf{l} = -\Delta U$, $W_{tot} = \Delta K$, $J = F_{av} \Delta t$, $\mathbf{J} = \int_{t_1}^{t_2} \mathbf{F} dt$, $K = \frac{1}{2}I\omega^2$, $\mathbf{L} = \mathbf{r} \times \mathbf{p}$, $\vec{\tau} = \mathbf{r} \times \mathbf{F}$, $\tau = I\alpha$, Umpinaisen pallon hitausmomentti $I = \frac{2}{5}MR^2$, Umpinaisen kiekon hitausmomentti $I = \frac{1}{2}MR^2$. $\mathbf{P} = \mathbf{p}_1 + \mathbf{p}_2$

$$v_{ax} = \frac{m_a - m_b}{m_a + m_b}v_x, v_{bx} = \frac{2m_a}{m_a + m_b}v_x.$$